

Kültürlerarası Duyarlılık Gelişim Modeli

Çalışanlar ve
gönüllüler için
bir kaynak

Kültürlerarası Duyarlılık Gelişim Modeli (DMIS), insanların kültürel farklılıklarla karşılaştıklarında verdikleri tepkilerini açıklamak için Milton J. Bennett tarafından oluşturuldu. Bennett, bireylerin kültürel farklılıkları belli öngörülebilir şekilde ele aldığını ve altı gelişim evresine bölünebileceğini gözlemledi. Bu aşamaların her biri önceki aşamaların gelişimiyle oluşur.

İNKAR

İnkar evresindeki bireyler kültürel farklılıkların farkında değildirler. Olayların kendi kültürlerinde nasıl gerçekleştiğini bilirler ve diğer grup ve/veya yerlerde de az çok aynı şekilde gerçekleştiğini farz ederler. Bireyler kültürel farklılıkları kabul etmedikleri için genellikle kültür konusuna da ilgisizdirler.

İnkar evresindeki bireylerin kullandığı tipik cümleler:

“Tüm büyük şehirler aynı - bir sürü bina, çok çok fazla araba ve restoranlar”

“Farklı kültürlerle asla çok yakın olmadım çünkü bu konu pek de ilgimi çekmiyor.”

SAVUNMA

Savunma evresinde bireyler kültürel farklılıkların farkına varırlar ve sık sık bu farklılıklardan rahatsız olurlar ya da tehdit edilmiş hissederler. Savunma evresindekiler için dünya biz ve onlar olarak ikiye ayrılmıştır. 2 tür savunma vardır: Ya “biz”i “onlar”dan daha iyi görürler ya da karşı savunma olarak nitelendirilen bir tutum içerisinde olurlar yani diğer kültürlerle hayranlık duyarlar ve kendi kültürlerini daha aşağıda görürler.

Savunma evresindeki bireylerin kullandığı tipik cümleler:

“Başka bir ülkeye gittiğinde kendi ülkem ne kadar da mükemmel olduğunu fark ettim. Kültürümü sevyim.”

“Ülkemin vatandaşlarından utanıyorum, yurtdışındayken tüm zamanımı yabancılarla geçirdim ve çok eğlenceliydi.” (Karşı savunma)

İNDİRGEME

İndirgeme evresindeki bireyler herkesin insan olduğunu ve yapısal olarak aslında tüm insanların aynı olduğuna inanır. Bu evredeki insanlar için kültürel farklılıklar gereksizdir. İnsan olmak, benzer duygulara, umutlara ve ihtiyaçlara sahip olmak daha önemlidir. Bireyler birbirine “sana nasıl davranılmasını istiyorsan sen de öyle davran” kuralına göre davranırlar.

İndirgeme evresindeki bireylerin kullandığı tipik cümleler :

“Farklı kültürlerden insanlarla anlaşmanın yolu dürüst olmaktan geçer.”

“Gelenek göreneklerimiz farklı ama insanları gerçekten tanımaya başladığınızda fark edeceksiniz ki aslında onlar da tıpkı bizim gibi.”

KABULLENME

Kabullenme evresinde olan bireyler belirgin kültürel ve bireysel farklılıkları ayırt edebilirler. Kültürel farklılıkları kabul eder ve bunlara saygı duyarlar ancak bu evrede bireyler hala farklılıklarla nasıl baş edecekleri hakkında kaygı duyar ve rahatsız hissederler.

Kabullenme evresindeki bireylerin kullandığı tipik cümleler

“Bazen farklı kültürlerin sahip olduğu değerleri bilmek ve onlara saygı duymak istemek kafa karıştırıcı oluyor çünkü aynı zamanda kendi kültürel değerlerime de sahip çıkmak istiyorum.”

“Almanya’da beni konuk eden aileyle farklı hayat deneyimlerimizin olduğunun farkındayım ama beraber yaşamayı öğreniyoruz.”

ADAPTASYON

Adaptasyon evresindeki bireyler kültürel farklılıklarla çalışma, karşılaşma ve ilgilenme konusunda fazlasıyla deneyim sahibi olmuş ve bu konuda yetkinlik kazanmışlardır. Değerlerini ve iletişim ve etkileşim yollarını karşısındaki kültüre adapte edebilirler. Farklı kültürel değer ve inançlara sahip bireylerle etkileşmekten rahatsızlık duymazlar. Kültür, sahip olunan bir şeyden ziyade, başkalarıyla etkileşim süreci olarak görülür. Bireyler bu evrede kültürel duygudaşlık geliştirmişlerdir ve “başkalarına, onların istedikleri gibi davran” ilkesiyle hareket ederek iletişim kurarlar.

Adaptasyon evresindeki bireylerin kullandığı tipik cümleler:

“Durum ne olursa olsun ben olaya farklı kültürel noktalardan bakabilirim.”

“Kendi kültürümden insanlarla farklı kültürdeki insanları farklı şekillerde selamlarım ve konuşurken o kültürün saygı çerçevesinde iletişim kurarım.”

BÜTÜNLEŞME

Bütünleşme evresi kişinin kültürel kimliğiyle alakalıdır. Bütünleşme evresindeki birey kendisini iki veya daha fazla kültürel gruba ait hissedebilir. Birey kültürel görecelilik konusunda rahattır ve duruma bağlı değerlendirme yaparak uygun bir tepki verir.

Bütünleşme evresindeki bireylerin kullandığı tipik cümleler :

“Durum ne olursa olsun birçok kültürel açıdan bakabiliyorum ve bunu yaparken kendimi çok rahat hissediyorum.”

“İki kültüre de dâhil olmakta kesinlikle sıkıntı çekmiyorum.”

DMIS ...

. . . kültürlerarası duyarlılık ve yetkinliğin geliştirilmesinde bireylerin nasıl destekleneceği konusunda bir yapı da sağlayabilir. Milton J. Bennett ve Janet M. Bennett, herhangi bir aşamadaki bireyin bir sonraki aşamaya geçmeden önce karşı karşıya kaldıkları ve aşmaları gereken kilit gelişimsel noktaları tanımladılar:

- **İnkâr** evresinde, bireyler kültürel farklılıkların varlığını tanımayı öğrenmelidirler.
- **Savunma** evresinde, insanlar “ortak insanlık”, ihtiyaç ve hislerde benzerlikleri vurgulanarak kutuplaşmış bakış açıları azaltabilir.
- **İndirgeme** evresinde, kişinin kültürel benlik bilincini geliştirmesi ve kültürler arasında benzerlikler olsa bile, birçok farklılık olduğunu da öğrenmesi gerekir.

- Kabullenme evresinde, bireyler kültürel karşıtlıklarla ilgili kendi yorumlamalarını gözden geçirmeli, kültürel farklara odaklanmalı ve kültürel çerçevelendirmelere bağlı atıflar arasında kolaylıkla geçiş sağlayabilmelidir.
- Adaptasyon evresinde, kültürel çerçeveli atıf becerilerini kusursuz hale getirilmeli ve başkalarıyla empati kurma yeteneği geliştirilmeli.

DMIS, katılımcıların ihtiyaçlarını daha iyi anlamamızda ve çok kültürlü dünyamızda başarılı bir şekilde etkileşim kurmalarını sağlayacak kültürlerarası yetkinlik geliştirebilmeleri için etkinlikler tasarlamamıza yardımcı olabilir.

Kültürlerarası Duyarlılık Gelişim Modeli (DMIS) ...

- ✓ insanların kültürel farklılıklarla karşılaştıklarında verdikleri tepkilerini anlatan bir model.
- ✓ altı aşamaya sahiptir: İnkâr, Savunma, İndirgeme, Kabullenme, Adaptasyon ve Bütünleşme.
- ✓ kültürlerarası duyarlılık gelişiminin daha iyi anlaşılmasında ve desteklenmesinde yardımcı olabilir.

Daha fazla teorik ve pratik bilgi için:
Janet & Milton Bennett
(1998): Developing Intercultural Competence: A Reader